

מראי מקומות - מגילה

ט.

מ"מ אינם מטמאים הידים. ותי' דבשאר ספרים מנ"ל לחלק בזה. ועוד, כיון דקתני דספרים נכתבין בכל לשון, משמע דכ"ע נפקי בהם, ואפי' מי שאינן מכירין, וא"כ כל חומרי ספרים אית בהו.

ה. בשאר ספרים ור"י היא וכו'

הק' השפת אמת, למה היו צריכין להתיר לתרגם ליונית משום מעשה דתלמי. ואפי' אם כפה אותם להעתיק בלשון יונית והי' מותר להם מפני פקו"נ, מ"ט יתירו לדורות, וגם איך יש כח בידם להתיר וכו' דצ"ל דס"ל דמה"ת נכתבין בכל לשון, ורבנן הוא דאסרו, ובתורה השאירו יונית משום דהוכרחו לכתוב לתלמי המלך, ולא ס"ל לדרשה דיפת אלקים ליפת דלקמן. אבל החזו"א (ידים ח, י) ביאר באו"א, דמה דאסור לכתוב התורה בשום לשון אחר הוא משום כבוד התורה, ורשות ביד חכמים לקבוע כבוד התורה כפי אשר יורו עליהם מן השמים, בקביעות כבודה, ובלבד שיהא הדבר קבוע לכל ישראל ע"פ בית דין של כל ישראל, ומה שיקבעו לכבודה הוא קבוע לעולם (וחי' הוא, דלכאו' ההיתר לתרגם התורה במעשה דתלמי לא הי' משום כבוד התורה, וא"כ מהכ"ת דע"י מעשה זה נעשה דכבודה של תורה הי' לתרגמה ליונית באופן שיהי' מותר מעתה, וצ"ע).

ו. זכר ונקבה בראו ולא כתבו בראם

פרש"י, דבראם משמע שני גופין ברא, כ"א זכר ונקבה, שני פרצופין, ולכך כתבו בראו, דרק ברא אדם א' בב' פרצופים. ופי' המהרש"א, דאינך קראי לא משמע אלא שברא אדם א', ולכך שינוהו, כדי להתאים קרא זה עם שאר פסוקים.

ז. כי באפם הרגו שור

פרש"י, שלא יאמר רצחנים היו אבותיכם, שהרי אביהם מעיד עליהם שהם הרגו איש, וכו'. פי' המהרש"א, דבין מה דכתי' בקרא באמת, ובין מה שכתבו, שניהם היו מכוונים על שכם והעיר. ואף דכולם היו חייבין מיתה, וכמש"כ הרמב"ן על התורה בפרשה שם, מ"מ אם היו כותבים איש, הי' תלמי אומר דמה שקראו יעקב איש, היינו משום דחשיב הריגתו כהריגת איש, ולכך כתבו שור. ומה שכתבו שור ולא בהמה אחרת, היינו שלא לשנות מעיקר לשון הפסוק. וע"ש מש"כ לפרש למה שינה סיפא דקרא, ולא כתבו וברצונם עקרו שור.

ח. וישלח את זאטוטי בני ישראל

פרש"י, לשון חשיבות, ולא כ' נערי שהוא לשון קטנות. ומש"כ נערי בקרא, היינו בכורות, כמו שתרגם אונקלוס שם. ומה שנקט לשון נערי לבכורות, כ' הרמב"ן על התורה שם, דהוא לומר שלא מצד זקנותם נבחרו, והיו נערים כלפי הזקנים, אלא מצד בכורתם. ועל דרך הפשט פי' שהי' מעלה בנערים שמעולם לא נגשו אל אשה, ולא טעמו טעם חטא מימיהם, והיו טהורים.

א. אמר רבא לא קשיא, כאן בגופן שלנו, כאן בגופן שלהן. הק' הטורי אבן, מה שייך לתרץ כן, דהברייתא מיירי בגופן שלהן, הרי אי' שם מפורש דהחסרון הוא דהוי מקרא שכתבו תרגום, דהיינו דהשינוי הוא בהלשון, ולא בשינוי הכתב. ומשום זה [ועוד קושיה שהקשה שם] כ' לפרש דתי' רבא הוא דהברייתא מיירי בתרתי לריעותא, דהיינו שיש שינוי בהלשון וגם בהכתב, וחדא קתני, מקרא שכתבו תרגום או תרגום שכתבו מקרא, וגם הי' בכתב עברי, בכה"ג אמרי' דאינו מטמא את הידים, אבל מתני' דכאן, דלא מיירי אלא בשינוי לשון, שפיר הוי כשה' ומיני' נמי לשינוי כתב בלא שינוי לשון. ומקשה עליו אביי מהא דקתני עד שיכתבנו בכתב אשורית, ומשמע דצריך להיות בכתב אשורית דוקא, וא"כ נמצא דאפי' בחדא לריעותא פסול. וע' בריטב"א דג"כ פי' דחדא קתני, דהיינו דהוי מקרא שכתבו תרגום בכתב עברי, אלא דמשמע שהוא מפרש דס"ל דהברייתא מפרש דהפסול הוא רק בהכתב, ודלא כדברי הטו"א דבעינן תרתי לריעותא, אלא דהכל תלוי בכתב, ואמרי' דמקרא שכתבו תרגום רק משום שאינו כתוב בכתב אשורית. וע"ז הק' אביי, דמשמע דאם הי' מקרא שכתבו מקרא, הי' כשה' אבל לפי דבריה, דהכל תלוי בכתב, וחדא קתני, וכל הברייתא מיירי בכתב עברי, א"כ למה כשר במקרא שכתבו מקרא.

ב. תפילין ומזוזות מ"ט, משום דכתי' בה והיו, וכו'

הק' השפת אמת, מה ענין זה להאי תירוצא דגמ', דהא צריך לפרש כן במתני' בלא"ה, מ"ט דתפילין ומזוזות צריכין להיות בכתב אשורית דוקא. וצידד לומר דהי' שייך להק' על תי' זה, דאף אם תו"מ פסולין בכל לשון, מ"מ יש בהם קדושת כתבי הקודש, דלא גריעי מס"ת, וא"כ למה אינן מטמאין את הידים. וע"ז תי' הגמ' דכיון דכתי' והיו, יש קפידא בפ' זו דצריכה להיות בלה"ק דוקא, ואפשר דאה"נ, אם פ' זו נכתבת בס"ת בכל לשון, פסול, וצ"ע בזה.

ג. אלא הכא, מאי תרגום איכא

הק' הפני יהושע, ומה ס"ד מעיקרא. וכ' דאפשר דמעיקרא הוי סבר דלטוטפות דכתי' בתפילין ומזוזות לאו לשון הקודש אלא לשון התרגום, דהיינו מלשון "טט" בכתפי שתים, "פת" באפריקי שתים, אבל המקשה סבר דפשוטו של מקרא הוא כמו מי שפי' דטף מלשון דיבור, והוא בלשון הקודש.

ד. כאן במגילה, כאן בספרים

הק' תוס' (ח), הא לקמן (יח). אמרי' דגפסית לגפטים יצא, והיינו דהמגילה ג"כ נכתבת בלשון זה, וא"כ, כיון דכשרה לקריאה, למה לא תטמא את הידים. ותי' דכיון דאינה כשרה אלא לגפטים, אינה מטמאת את הידים, ודלא כאשורית, דכשרה לכל. והק' הרשב"א, א"כ לימא דמתני' מיירי בשאר ספרים לענין קריאה, ומתני' דהתם מיירי לענין טומאת ידים, דאף דכשרים לקרות,